SCRAPBOOKING

alba, přání, notýsky

SYLVA ŠPORKOVÁ

výtvarný kurz

GRADA

Scrapbooking

alba, přání, notýsky

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
jako svou 4737. publikaci

Odpovědná redaktorka Ing. Jana Minářová
Fotografie v knize Pavel Drozda, Sylva Šporková
Fotografie na obálce Pavel Drozda
Sazba a grafická úprava Jana Řeháková, DiS.
Návrh grafické úpravy a obálky Jana Řeháková, DiS.

Počet stran 112
První vydání, Praha 2012
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2012
Cover Design © Jana Řeháková, DiS., 2012

Doporučení a pracovní postupy v této knize byly autorkou ověřeny, přesto za ně nelze převzít zodpovědnost. Autor ani nakladatelství neručí za jakékoliv věcné, osobní ani majetkové škody. Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy
Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude ***trestně stíháno****.*

ISBN 978-80-247-3990-8 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-7869-3 (elektronická verze ve formátu PDF)

obsah

Úvod 7
Historie 8
Slovníček 10
Rady a vychytávky 11
Pomůcky a nářadí 12
Materiál aneb z čeho tvořit 18

Fotoalba 24
Stránka z jednobarevných čtvrtek 24
Pestrá stránka do alba 28
Stránka z dovolené 32
Minialbum – skládačka 34
Kapsičkové minialbum 36
Album – leporelo 40
Minialbum na kroužku 44
Stránka se starou fotografií 46
Cardmaking 50
Přání ve vintage stylu 50
Letní kytičkové přání 52
Miminčí přání 54
Přání – peněženka 56
Velikonoční tvoření 58
Vánoční tvoření 62
Obálka na peníze 66
Svatební tvoření 68
Scrap Art 72
Závěs na dveře s ptáčky 72
Ozdobná láhev 74
Exploding box 76
Dřevěné šuplíčky 80
Krabička - šperkovnice 82
Dárková krabička 84
Trhací bloček 86
Cestovatelský deník 88
Záložky do knihy 92
Obal na cédéčko 96
Obrázek Inchies 100
Obrázek v paspartě 102
Vlastní zdobení 104

Galerie 106
O autorce 111

BY AIR MAIL
AIR LETTER
PASSED BY
CENSOR
No.
7122
My Dear

úvod

Scrapbooking – pokud jste kreativní a zajímáte se o tvoření, určitě jste toto slovo už slyšeli. Tato technika totiž zažívá v posledních letech v Česku opravdový boom. Ovšem zatím se pro ni nenašel vhodný český název. Možná proto, že přesný překlad – knížka z odstřižků, odpadů nevypadá zrovna nejlépe, ale třeba i proto, že slovo scrapbook se stalo mezinárodním pojmem a je jedno, jestli ho vyslovíte v Itálii nebo ve Francii – zasvěcení všude vědí, co si pod tím pojmem představit.

Původně se název scrapbooking používal pouze pro originálně zdobená fotoalba, ale protože bylo škoda používat všechny ty krásné papíry, razítka, kytičky a podobně jen do alba, začala se z nich vyrábět spousta dalších věcí – nejdříve různá přání a dárkové obálky, ale postupem času se papírem polepovalo čím dál více věcí, a tak vznikaly krásné šperkovnice, originální zápisníky, krabičky na dárky… V anglofonních zemích už pro toto tvoření vznikly i nové názvy – pro přáníčka Cardmaking a pro ostatní scrapové tvoření pojem Scrap Art. U nás si zatím se scrapbookingem (někdy se používá jen scrapbook) vystačíme na všechno papírové tvoření.

Já jsem se se scrapbookingem potkala poprvé v roce 2007 – a hned mě tato technika zaujala. Také proto, že se mi narodila první vnučka a já měla najednou spoustu miminkovských fotografií, které čekaly na zpracování do alba.

Tehdy ale v Česku scrapbooking znalo opravdu jen pár desítek lidí. Začala jsem pátrat na internetu, shánět nějaké papíry a děrovačky, metodou pokus–omyl zkoušet různé pomůcky a vytvářet první scrapbookové stránky. Při této práci jsem ale zjistila, že by to chtělo alespoň pár rad od někoho zkušeného, a tím, kdo mě naučil první scrapbookové kroky, byla moje, teď už kamarádka, ale tehdy paní, se kterou jsem se seznámila přes internet, Jája Brázdová, za což jí patří můj dík. A protože vím, jak důležité jsou právě první pokyny, případně rady, jak zacházet s novým nářadím a pomůckami, pořádáme spolu dodnes víkendové kurzy jak pro začátečníky, tak i pro ty, kteří se chtějí učit pořád něco nového.

Další velký dík patří mému manželovi – nejen pro jeho pochopení, když se snaží probojovat se kupou papírů, děrovaček a dalších věcí, ke svému místu u stolu a neřekne ani slovo, ale hlavně za pomoc při fotografování a úpravě fotek. Bez něj by tato knížka s tolika obrázky určitě nevznikla.

Mé poslední poděkování je určené pracovníkům vydavatelství Grada a zvláště redaktorce Janě Minářové, kteří rozhodli, že právě tato technika stojí za to, aby se o ní vydala knížka.

Ať se vám s knížkou dobře pracuje

Sylva Šporková

historie

I když se to na první pohled nezdá, scrapbooking lze zařadit pod stará řemesla. Jeho počátek sahá až do 15. století, kdy se v Anglii staly velice populárními tzv. „commonplace book“, tedy jakési kroniky, do kterých lidé zaznamenávali důležité rodinné události, své myšlenky, zajímavé citáty, ale i potřebné věci – třeba recepty, využití bylinek v léčení apod. Vlepovali tam také dopisy, malované obrázky či vylisované květiny... Koncem 16. století bylo v módě líčit v takových knihách určité události – karnevaly, plesy, benátské noci, některé ženy do nich začaly zaznamenávat i vlastní básně a jiné pokusy o literární tvorbu. V 18. století se pak v Anglii i v Americe začaly tisknout kalendáře, na jejichž konci bylo několik prázdných stránek, do kterých si lidé psali důležité rodinné události, a opět je doplňovali zdobením a památkami– třeba pramínky vlásků dítěte. Už v polovině 19. století se v Londýně začala vyrábět alba s koženými deskami, která obsahovala předtištěné stránky k různým událostem (svatba, narození dítěte, Vánoce, apod.). V té době vyšla v Anglii také první „odborná“ knížka, která radila lidem, jak si takovou památeční knihu vlastnoručně vyrobit.
Teprve po vynálezu fotografie a hlavně techniky, díky které se staly fotografie dostupné širší vrstvě obyvatel – tedy někdy na přelomu 19. a 20. století – začala vznikat scrapbooková alba připomínající ta, co si vyrábíme dnes. Výrobky firmy Kodak Brownie umožnily i obyčejnému člověku nafotit své rodinné vzpomínky a udělat si z nich své vlastní fotoalbum.
Pro moderní scrapbooking je důležitý rok 1980. Tehdy totiž na Světové konferenci o rekordech v Salt Lake City předvedla Marielen Christensen své rodinné kroniky – desítky svazků nádherných stránek zpracovaných právě technikou scrapbookingu, uložené v průhledných obalech. Její alba měla obrovský ohlas a Christensenovi si zanedlouho otevřeli první scrapbookový obchod v USA. A tím začal obrovský boom této techniky, nejdříve ve Spojených státech a postupně i v dalších zemích celého světa. Začaly vznikat nejen obchody, ale i celé nové firmy, věnující se výrobě speciálních materiálů, nářadí a pomůcek – a v devadesátých letech se scrapbooking stal v USA nejrychleji rostoucím řemeslným odvětvím. V roce 2005 zde byl obrat scrapbookového průmyslu 2,5 miliardy dolarů. Z jednotlivých obchůdků se stávaly řetězce a záliba se začala rozšiřovat do celého světa – nejdříve do Kanady, Británie a Austrálie, pak i do dalších zemí. Velké oblibě se těší třeba ve Francii nebo Itálii.
Dnes je tato technika v Americe třetím nejoblíbenějším koníčkem – v popularitě dokonce předběhla i golf. V Evropě počet nadšenců celkově nikdo nesleduje, ale podle stále většího počtu scrapbookových webů na internetu zájem o něj určitě stoupá.

V Česku zažívá scrapbooking boom zhruba v posledních třech–čtyřech letech. Ne že by o něm u nás dříve nikdo nevěděl, ale dělaly ho především ženy, které žily nějakou dobu v Americe a také si odtamtud přivezly první pomůcky a materiály.
První obchody – zatím jen internetové – se tu začaly objevovat v letech 2007–2008 a časem se scrapbookové materiály daly nakoupit i v kamenných obchodech výtvarných potřeb nebo v papírnictvích. Čistě scrapbookový obchod, tak, jak ho známe třeba z USA, z Velké Británie či z Francie, jsem u nás zatím nenašla – ale věřím, že se časem určitě nějaký objeví.

historie

Scrapbookingem se v minulosti zabývali i muži, nejen ženy (jako dnes), a to dokonce muži slavní. Věnoval se mu například americký spisovatel Mark Twain (autor Huckleberryho Finna), který dokonce vynalezl samolepící scrapbookové stránky. Americký prezident Thomas Jefferson zase rád vyráběl v kůži vázané knihy plné novinových zpráv, kreseb, sušených listů a nejrůznějších památek na důležité události svého života, především z doby prezidentství. A podobný vlastnoručně vyráběný zápisník měla ve svém paláci i anglická královna Viktorie.

Odborníci se přou, co za stoupající oblibou scrapbookingu stojí: někteří tvrdí, že zvýšený zájem o genealogii (historii vlastního rodokmenu), jiní tvrdí, že je způsobena stále větší jednoduchostí, s jakou dnes lze pořídit kvalitní fotografie, další se domnívají, že za vším je stoupající zájem o grafický design, a jiní zase to, že se lidé prostě začínají vracet k různým rukodělným technikám – což vidí jako reakci na přetechnizovaný svět.

Pokud jste se domnívali, že scrapbooking je opět pouze jedna z momentálně módních záležitostí, co k nám dorazila z Ameriky, mýlíte se. Jak vidíte, jeho historie začala v Evropě a sahá několik století zpátky. A když už se dostal i k nám, věřím, že kreativní Češi a Češky do jeho historie dopíší svou originální kapitolu.

slovníček

Tady najdete několik pojmů a názvů, se kterými se můžete setkat buď v této knize, nebo na webových stránkách věnujících se scrapbookingu. Protože se během let staly mezinárodními pojmy, do češtiny se většinou nepřekládají.

Acid free – neutrální pH. Takto označený výrobek (papír, ozdoba, lepidlo, atd.) neobsahuje kyselinu, která způsobuje ztrátu mechanické odolnosti papíru. Papír proto ani po letech nekřehne.

Lignin free – bez ligninu. Papír neobsahuje lignin, který má vliv na jeho stálobarevnost. Takový papír nežloutne ani mu nevyblednou barvy.

Layout – návrh rozvržení stránky, její kompozice.

Sketch – mapa, konkrétní černobílé rozkreslení, jak bude scrapbooková stránka vypadat. Na internetu se dají najít stovky takových rozkresů, doporučuji pro začátečníky.

Lift, scraplift – inspirace jinou scrapbookovou stránkou. Pokud narazíte na stránku, která se vám líbí, můžete se jí inspirovat a udělat ji v stejném či podobném rozvržení.

ATC – Artist Trading Card – sběratelské kartičky o rozměru 6,5 × 9 cm. Častý vedlejší koníček scrapařek, které takové kartičky vyrábějí a vyměňují si je.

Journaling – na scrapbookové stránce umístěný text, jenž se vztahuje k fotografiím (je na něm čas, místo, případně vaše dojmy apod.).

Color Core – speciální jednobarevné scrapbookové čtvrtky, které mají vnitřek světlejší než povrch. Efekt vynikne, když čtvrtku např. trháte nebo embosujete.

Big Shot – u nás asi nejrozšířenější ruční strojek na vyřezávání a embosování papíru.

Die-cuts – čtvrtky, které mají ozdobný okraj – vlnovkový, zubatý a podobně.

Vellum – poloprůsvitný papír, který se hodí k překrytí podkladového papíru. Vhodný na jemně laděné projekty (svatební apod.).

Kraft cardstock – recyklovaná jednobarevná (většinou hnědá) čtvrtka.

Double-sided – znamená oboustranný. Používá se u označení jednotlivých papírů.

Flocked – semišový, označení povrchu papíru.

Notelets – minipapíry rozměru menšího než 10 cm, prodávají se většinou v sadách jako doplněk k velké sadě papírů.

rady a vychytávky

Drobná silikonová razítka (třeba nápisy) můžete mít přehledně na jednom místě, když je uložíte do prázdného pouzdra od cédéčka.

Na otírání razítek jsou nejlepší vlhčené ubrousky. Po každém použití jimi razítko otřete. Pokud barva nepustí, použijte speciální čistič razítek – k dostání je ve většině scrapbookových e-shopů.

Nevyhazujte částečně vyschlý razítkovací polštářek, ze kterého už nejdou udělat výrazné otisky. V obchodě se scrapbookovými potřebami je k dostání tzv. oživovač (Ink refresher), kterým polštářek postříkejte. Zajistíte si tak jeho delší životnost.

Papírové kytičky se dobře skladují ve skleněných kořenkách – rozdělené po jednotlivých barvách mohou být navíc i hezkou dekorací.

Pokud nemáte embosovací ani horkovzdušnou pistoli a chcete přesto embosovat, stačí zajít do kuchyně. Embosovací prášek se roztaví, když papír držíte kousek nad rozpálenou sklokeramickou plotýnkou nebo nad topinkovačem. U topinkovače doporučuji používat nějaký starší, vyřazený, protože prášek by mohl spadnout dovnitř a dostat se pak na tousty.

Neodhánějte od svého tvoření malé děti, i když máte pocit, že scrapbook ještě nemohou zvládnout. Vyrazit menší tvary děrovačkou a nalepit je pevným lepidlem v tyčince na přáníčko zvládnou děti už od dvou let.

Na tvoření ve vintage stylu nemusíte používat jen originální scrapbookové papíry. Můžete zapátrat v rodinném archivu nebo v antikvariátu a naskenovat si a poté vytisknout staré fotografie, noty, výuční listy, stránky z atlasů květin nebo reklamy ze starých novin.

Raznice (děrovačky)

Jedny z prvních věcí, lákajících ke scrapbookingu, bývají raznice (říká se jim také děrovačky). Jsou to malé „strojky“, které dokážou z papírů vyrazit požadovaný tvar – srdíčko, kytičku, motýla a spoustu dalších věcí. Rozměry vyražených motivů jsou většinou uváděny v palcích – tedy ve zlomcích (ty nejmenší jsou jen centimetr velké, největší mívají velikost sedm centimetrů). I když na první pohled většinou upoutají neobvyklé tvary, zpočátku je nejlepší pořídit si obyčejné – srdíčko, kytičku a nějaká kolečka. Základní tvary – kruh, ovál, čtverec, obdélník – se vyrábí buď s rovnými, nebo se zubatými okraji. Je dobré mít k dispozici raznice stejného tvaru několika velikostí a s různými okraji – navrstvením těchto vyražených tvarů získáte zajímavé dekorace.
Kromě raznic, vykrajujících různé tvary, existují ještě raznice rohové – vytvářejí ozdobný roh papíru, což využijete hlavně při tvorbě přání, dále pak okrajové – postupným děrováním získáte zajímavé zakončení papíru, které leckdy vypadá jako nádherná krajka, případně raznice embosovací, které tvary nejen vykrojí, ale vytvoří na nich i texturu (zajímavě to vypadá například u listí).
Kvalitní raznice bývají sice dražší, přesto nedoporučuji kupovat ty levné, co jsou běžně k dostání v papírnictvích za pár desetikorun. Často jsou schopny prorazit pouze obyčejný papír, ne čtvrtku, ale především mají velmi krátkou životnost. Raznice, které se prodávají ve scrapbookových obchodech, opravdu hodně vydrží, takže investice do nich se vyplatí. Pokud je však používáte často, musíte je občas nabrousit – to provedete několikerým procvaknutím přes tenkou kovovou folii (např. Prägefolie), a také „promazat“ – tady pomůže voskovaný papír.

Vyřezávací a embosovací strojky

Další způsob, jak si vytvořit různé tvary a výřezy, je použití vyřezávacích strojků. Mohou být buď mechanické (točíte kličkou), nebo elektronické. Cenově dostupnější jsou samozřejmě ty mechanické – malý přístroj se dá pořídit už od 1000 Kč. Mají navíc tu výhodu, že s jejich pomocí můžete nejen vyřezávat, ale i embosovat – tedy vytvářet plastické, vytlačované vzory. Do strojků je však potřeba kupovat šablony. U nás patří mezi nejrozšířenější strojek Big Shot, který jak vyřezává, tak i embosuje, ale jsou tu i strojky Double Do nebo jen embosovací Texture Boutique. Velkou výhodou Big Shotu je to, že prořízne nejen papír, ale i kartón, látku, plsť, tenkou kovovou fólii, dřevěnou dýhu apod., takže ho využijete nejen na scrapbookové tvoření.

Další, poněkud finančně náročnější, jsou tzv. domácí vyřezávací plottery. Nejznámější u nás jsou Silhouette nebo Robo, které jsou schopny vyřezávat jakýkoliv tvar, který si vytvoříte na svém počítači. O něco levnější na pořízení, ale zase dražší na provoz, je například přístroj Cricut, který se nepřipojuje k počítači, ale vyřezává tvary ze speciálních šablon – ty si však musíte kupovat v podobě jakýchsi „knihoven tvarů“.

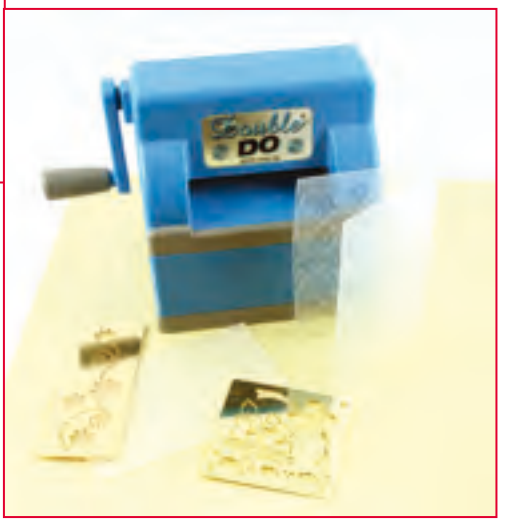

Řezačky

Jednou z nejdůležitějších pomůcek pro scrapbookové tvoření jsou řezačky. Okraj papíru či fotografie uříznutý na řezačce vypadá lépe než okraj ustřižený nůžkami. Řezačky se dělí podle způsobu řezu na kotoučové, pákové a nožové s jezdcem.
Pro scrapbookové tvoření je nejlepší posledně jmenovaný typ. Jezdec s řezákem bývá výměnný a navíc řezačky mívají většinou i druhý jezdec, který papír neřeže, pouze rýhuje, takže s jeho pomocí vytvoříte přesné ohyby. Jednou z nejrozšířenějších řezaček u nás je řezačka Tonic. V linii řezu má pravítko a druhé je i na výklopném rameni, takže můžete přímo řezat přesné rozměry. Jezdec má uprostřed malé šipky, takže víte přesně, kde začínáte řezat, a můžete tak pohodlně vyrobit i rámečky a pasparty. Jedinou nevýhodou této řezačky je různá kvalita řezáků – některé vydrží řadu měsíců, jiné začínají špatně řezat (třepit okraje papíru) už po několika týdnech.
Naopak řezák u kotoučové řezačky vydrží daleko déle, nevýhodou však je, že nevidíte zcela přesně, kde začínáte řezat. Také cena bývá většinou o něco vyšší.
Pákové řezačky jsou pro scrapbookové tvoření spíše jen nouzová možnost – hodí se hlavně do kanceláří, protože uříznou více papírů najednou. Přesnost řezání je však horší a nelze s nimi papír ohnout.

Nůžky a řezáky

Přestože ve srapbookingu se používají většinou řezačky, neobejdete se ani bez nůžek. Je dobré mít jedny malé, špičaté, na vystřihování detailů. Pak se hodí tzv. cik-cak nůžky – tedy nůžky, které nestříhají rovné, ale ozdobné okraje – vlnovky, různé vzory apod. Dají se jimi upravovat okraje papírů, ale i vytvořit zajímavě tvarované papírové stuhy.
Další důležitou pomůckou jsou řezáky – skalpel na vyřezávání velmi malých detailů, nebo na vyřezávání z kartónu či lepenky, a speciální řezáky, které se používají na šablony. Existují sady šablon tvaru různě velikých kruhů, oválů, vlnovek a podobně a vnitřní šablonky na vyřezávání různých složitějších tvarů. Než si ale nějakou koupíte, ověřte si, jestli je určena pro řezák, který už máte.

Lepidla

Pokud chcete dělat scrapbooková alba, zapomeňte na bílou lepící pastu nebo Herkules (a na tekutá lepidla vůbec). Vaše fotografie by kvůli chemickému působení těchto lepidel dlouho nevydržely. Máte přitom na výběr z několika možností lepení, které jsou acid free a pracuje se s nimi daleko pohodlněji a s menšími prob-

lémy, než s tekutými lepidly. I když i tady existují samozřejmě výjimky – ale o těch až na konci kapitoly.
Fotografie se nejlépe lepí speciálními oboustranně **lepícími čtverečky** – stačí po jednom do každého rohu fotografie. Koupit se dají nejen ve specializovaných scrapbookových obchodech, ale i v některých drogeriích, které mají v nabídce i zpracování fotografií. Jsou poměrně levné (např. 1000 čtverečků za 50 Kč) a fotografie nepoškodí.
Nejjednodušší na použití je **lepící páska v roleru**, tzv. lepící myška. Vypadá opravdu trochu jako počítačová myš nebo korektor, kterým se opravují překlepy v textu. Vezmete ji do ruky, přejedete místo, které se má přilepit – a je to. Cena je sice trochu vyšší, ale u některých lze dokupovat pouze náplně.
Oboustranná lepící páska se prodává v roličkách a má různou šířku – nejčastěji 6 mm, nejtenčí 2 mm. Pásku nalepíte na jeden papír, odstraníte ochrannou fólii a přilepíte. Páska je ideální na lepení delších stužek, případně na lepení papírových desek na zápisníky či polepování dřevěných krabiček.
Lepící tečky jsou různě velké gelové tečky (většinou 0,5 nebo 1 cm) umístěné na pásce nebo fólii, ze které jdou lehce sejmout. Používají se většinou k přilepení drobných ozdob – knoflíků, kytiček, mašliček apod. Knoflík přitisknete na tečku, odloupnete z fólie a přilepíte tam, kam je potřeba.
Lepidlo v tužce vypadá opravdu jako fix nebo propisovačka, která však místo inkoustu pouští lepidlo. Lepí se s ním dobře drobné nebo podlouhlé věci (stužky, proužky, malé výseky). Je ideální také na třpytivé zdobení: nakreslíte lepící tužkou čáru (kruh, ornament) a posypete ji jemnými třpytkami, které se na lepidle uchytí.
3D lepítka jsou různě velké oboustranně lepící pěnové čtverečky, mající tloušťku 1–3 mm. Používají se na lepení vyvýšených drobností – kytiček, drobných výseků apod. Používají se často i na 3D obrázky – speciální archy, ze kterých vystříháte stále menší detaily obrázků a nalepíte je na sebe (viz velikonoční přání).
Pro dětské tvoření je ideální **vysunovací tuhé lepidlo** – děti se s ním nezaplácají, lehce se s ním pracuje a je levné. Můžete ho používat i na věci, které nemusí dlouho vydržet (přání, visačky na dárky) – po delší době se totiž papír jím slepený začíná odlepovat.
I když jsem psala, že na **tekuté lepidlo** máte zapomenout, občas se přece jen hodí. Například při lepení na dřevo, případně na lepení drobných třpytivých kamínků a perliček – u nich je postup následující: vymáčkněte si trochu lepidla, naberte na špičku párátka, na ni přiložte kamínek a pomocí párátka dejte ozdůbku na správné místo. Existují i tekutá lepidla, která můžete použít na lepení fotografií – na jejich obalu najdete nápis Photo safe (bezpečné pro fotografie).

Průchodky

Mezi další scrapbookové pomůcky patří nástroje na usazování průchodek (eyelets). Asi nejlépe se pracuje s usazovacími kleštěmi. Používají se na dva základní průměry průchodek – malé, o velikosti 1/8 palce (3 mm) a větší, o velikosti 3/16 palce (4,7 mm). Kleštěmi však lze upevnit nejen průchodky, ale i cvočky. Kleště můžete mít dvou druhů – základní dosáhnou jen pár centimetrů od kraje papíru, hodí se tedy na různé visačky nebo zdobení okrajů. Pokud chcete používat průchodky a cvočky na velké scrapbookové stránky, měli byste si pořídit kleště, které dosáhnou až do vzdálenosti 15 cm – tedy doprostřed klasické SB stránky. Průchodky se dají upevňovat i pomocí tzv. setterů s vyměnitelnými nástavci nebo sad se speciálními kladívky.

Razítka a barvy

O razítkách a barvách, které se k razítkování používají, by se dala napsat celá kniha (už na ní také pracuji). Jejich druhů a možností práce s nimi je opravdu nepřeberné množství. Ve scrapbookingu se používají především dva druhy – silikonová a gumová razítka. K silikonovým potřebujete ještě akrylátový bloček, s jehož pomocí se vlastní otisk dělá. Protože bloček je průhledný, mají tato razítka tu výhodu, že přesně vidíte, kam se razítko otiskne. Naopak nevýhodou je to, že záleží na síle otisku, takže obrys může být pokaždé jinak silný.
Klasická razítka jsou gumová – jsou nejkvalitnější, mívají nejpřesnější vykreslení detailů. Bývají většinou přilepená na dřevěném špalíčku – ovšem v poslední době se gumová razítka prodávají spolu s tzv. kling pěnou. Gumový štoček se na ni nalepí a druhá strana pěny má přilnavý povrch, takže se s ním razítkuje opět pomocí akrylátové kostky. Výhodou je tu především nižší cena razítka a lepší možnost skladování.
Různá pěnová razítka, která se objevují v papírnictvích, jsou vhodná spíše pro dětské tvoření. Výjimkou jsou razítka ve vintage stylu od firmy LaBlanche, vyráběná ze speciální tvrzené pěny.

Stejně důležité jako výběr razítka je i správná volba razítkovací barvy. Barvy se dělí podle různých hledisek – asi základní je rozdělení na barvy inkoustové a křídové. Inkoustové mívají otisk ostřejší, křídové naopak jemnější a tedy se více hodí na patinování. Ovšem i mezi inkoustovými barvami bývají velké rozdíly, takže nejlepší je vyzkoušet více značek a vybrat si tu, která nejvíce vyhovuje. Dále existují speciální vodě odolné razítkovací barvy – nejčastěji jsou u nás dostupné StazOn nebo Archival Ink. Mají velice sytý otisk a používají se v případě, že chcete otisk vybarvovat.
Speciální razítkovací polštářek potřebujete také na horké embosování – razítko namočíte do embosovacího polštářku, otisknete na papír a posypete embosovacím práškem. Ten se uchytí na pomalu schnoucí barvě z razítka. Zbytek prášku vrátíte do nádobky a otisk zahřejete horkovzdušnou pistolí. Prášek se rozpustí a vytvoří plastický obraz.
Razítkovací barvy vždy dobře zavírejte, aby polštářky nevyschly. Pokud se vám to stane, existuje i tzv. oživovací sprej, díky kterému se polštářky stanou znovu použitelné.

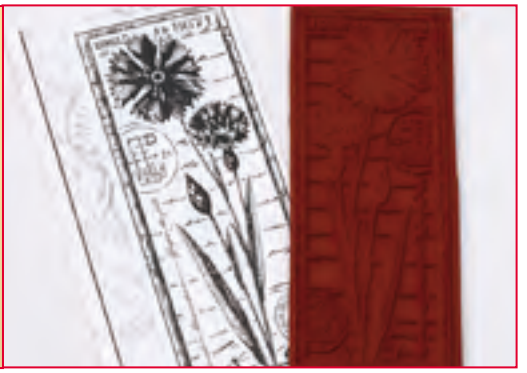

materiál aneb z čeho tvořit

Udělat fotoalbum a doplnit ho barevnými papíry – na tom přece nic není, to doma vždycky něco najdu, řekla mi jedna známá, když jsem jí začala vyprávět o scrapbookingu. Jenže pokud chcete vyrobit opravdu scrapbookové album, měli byste používat materiály k tomu určené. Mají totiž tzv. archivální kvalitu, tedy takové složení, které zaručuje, že i po letech zůstanou stejná jako dnes. Na všech materiálech této kvality najdete označení Acid Free a Lignin Free. Týká se to především papírů, ale i dalších doplňků, jako jsou samolepky, mašličky, speciální popisovače, razítkovací barvy i samotných fotoalb.

Acid Free znamená, že papír neobsahuje kyselinu – má tedy optimální kyselost pH 7 a vyšší. Kyselina v papíru totiž zvyšuje jeho křehkost a lámavost, takže se papír po čase začíná rozpadat.
Lignin Free – takto označený výrobek neobsahuje lignin. Ten má totiž na svědomí žloutnutí papíru, vyblednutí i zhoršení jeho mechanických vlastností. Lignin se musí z papíru dost složitě odstranit, což je jedním z důvodů, proč jsou scrapbookové papíry dražší než ty obyčejné.
Kyselost a lignin přitom mohou způsobit nejen poškození papíru, ale při dlouhodobém působení i poškození vlepených fotografií, a proto byste měli na fotoalba používat jen speciální scrapbookové materiály. Výrobci uvádějí jako minimální dobu, po kterou nedojde k poškození, dvacet let. Něco jiného je samozřejmě tvorba přání, zápisníků apod., kde není kladen důraz na dlouhodobou výdrž – tam je možné používat jakýkoliv papír a zdobení. Je ale pravděpodobné, že i v těchto projektech sáhnete nakonec po scrapbookových materiálech kvůli obrovskému množství designů, barev a tvarů.

Papíry

Základem každého scrapbookingového projektu jsou papíry. Vyrábějí se většinou v pro nás atypických rozměrech – základní velikost je 30,5 × 30,5 cm. To proto, že scrapbookový průmysl se rozjížděl především v USA a Velké Británii, kde byly rozměry určovány v palcích (1 palec = 2,54 cm). Velká čtvercová čtvrtka má rozměr 12 × 12 palců, ale vyrábějí se i menší čtvercové papíry – 8 × 8 palců (20,5 × 20,5 cm) a 6 × 6 palců (15,3 × 15,3 cm). V posledních letech se začaly objevovat i papíry v „áčkových“ rozměrech, tedy od A6 (školní notýsek) po A4 (klasická čtvrtka). K některým sadám papírů se vyrábějí ještě minipapírky, tzv. Noteles, které mívají rozměry pod 10 cm. Koupit si můžete také hotové základy na přání, většinou i s obálkami. Přání se prodávají v různých rozměrech – obdélníková A6, čtvercová nejčastěji 13,5 × 13,5 cm, vysoká 21 × 10,5 cm (rozměry jsou po přeložení) – a mají už připravenou rýhu na ohnutí.

Dalším důležitým ukazatelem pro použití papíru je jeho gramáž (hmotnost, laicky řečeno, jak je papír tvrdý). Uvádí se v jednotce g/m2, tedy kolik gramů váží jeden metr čtvereční takto silného papíru. Kancelářský papír s gramáží 80 g/m^2 se ve scrapbookingu většinou nepoužívá, SB papíry mívají gramáž v rozmezí 120–160 g/m^2. Hodí se na různé způsoby zdobení, polepování podkladů či vytváření rámečků fotografií. Nehodí se jako základní,

podkladový papír do fotoalba – je příliš měkký a stránka by se mohla mačkat či kroutit. Na podklad se naopak hodí scrapbookové čtvrtky, které mívají gramáž 170–240 g/m^2. Bývají jak jednobarevné, tak s různými vzory. Papíry s větší gramáží se většinou v archivální kvalitě nevyrábějí, můžete je sehnat v papírnictví nebo ve výtvarných potřebách a použít třeba na výrobu vlastních krabiček, záložek apod.

Papíry se liší také povrchem a strukturou. Mohou být embosované (s vytlačeným vzorem), lakované, se třpytkami, semišové, metalické a podobně. Čtvrtky mohou mít povrch nejen hladký, ale mohou imitovat kůži, plátno, dřevo a podobně. Skvělé efekty lze vytvářet s papíry, které mají uvnitř jinou barvu než na povrchu (color core), což vynikne při jejich trhání nebo embosování. Dále můžete pro různé projekty využívat poloprůsvitné papíry (vellum), papíry různých tvarů s ozdobnými okraji (die cuts), vlnitou lepenku nebo ruční papír – tady ale pozor na kvalitu, poslední dva druhy nejsou acid a lignin free.

Ovšem největší výhodou scrapbookových papírů a čtvrtek je ohromná škála jejich designů a barevností. Kdo scrapbookingu podlehl, dobře zná ono dilema, které papíry koupit – i když je zatím pro žádný konkrétní projekt nepotřebuje, ale co kdyby… Velké čtvrtky a papíry (12 × 12 palců) můžete kupovat jednotlivě, nebo v celých sadách, ty menší většinou jen po sadách. Výhodou sady je to, že máte k dispozici stylově i barevně sladěné papíry, takže nemusíte přemýšlet, zda se k sobě hodí. Celá sada pak většinou vyjde i o něco levněji, než kdybyste papíry kupovali po jednom. Některé papíry mají potisk jen na jedné straně, jiné mohou být oboustranné, což se ovšem projeví i na ceně.